

Seçili Ülkeler Üzerine Haftalık Menşe Ülke Bilgisi (MÜB) Güncellemesi

19 – 25 Nisan 2025

İçindekiler

Demokratik Kongo Cumhuriyeti.....	2
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	2
Sivil Toplum Kuruluşları.....	2
Medya	3
Irak.....	4
Sivil Toplum Kuruluşları.....	4
Medya	4
İran	6
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	6
Medya	6
Araştırma Kurumları.....	7
Orta Afrika Cumhuriyeti	8
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	8
Medya	8
Somali	9
Sivil Toplum Kuruluşları.....	9
Medya	9
Araştırma Kurumları.....	10
Sudan	11
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	11
Sivil Toplum Kuruluşları.....	11
Medya	11

Demokratik Kongo Cumhuriyeti

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler Küresel İletişim Birimi (UN DGS), *Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ndeki savaşta cinsel şiddet, sistematik bir savaş silahı olarak kullanılıyor*, 23 Nisan 2025:**

<https://news.un.org/en/story/2025/04/1162536>

Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin doğusunda devlet dışı silahlı grupların saldırılarının yoğunlaşması, cinsel şiddette ciddi bir artışa yol açmıştır. Cinsel şiddet, esas olarak kadınları ve çocukları hedef almaktadır. Ruanda destekli 23 Mart Hareketi (M23) isyancıları, Goma ve Bukavu gibi kilit doğu şehirlerinin kontrolünü hükümet kuvvetlerinden alarak halihazırda istikrarsız, maden zengini bölgeyi birden fazla silahlı grup arasında yıllarca süren çatışmaların ve istikrarsızlığın ardından daha derin bir kaosa sürüklemiştir.

Çocuklar giderek artan şekilde silahlı gruplar tarafından kaçırılma ve silah altına alınma gibi ağır insan hakları ihlallerine maruz kalmakta, bunun yanı sıra cinsel şiddet tehdidiyle de karşı karşıya bırakılmaktadır. Devam eden şiddet, yağmalama ve insani erişim kısıtlamaları, yaşam koşullarını kötüleştirmiştir. Sağlık tesislerini hedef alan saldırılar ve tıbbi malzeme yetersizliği, özellikle de giderek daha erişilemez hale gelen hayat kurtarıcı HIV tedavisine ihtiyaç duyanlar olmak üzere mağdurların taşıdığı yükü ağırlaştırmaktadır. Uzun süreli çatışmalar, 1.1 milyon Kongolunun komşu ülkelere kaçmasına yol açmıştır. Mülteci nüfusunun yarısından fazlasını çocuklar oluşturmaktadır.

- **Birleşmiş Milletler Küresel İletişim Birimi (UN DGS), *Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde kriz, mültecileri hayatlarını kurtarmak için Burundi'ye yüzmek zorunda bırakıyor*, 25 Nisan 2025:**

<https://news.un.org/en/story/2025/04/1162606>

Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin doğusundaki çatışmalardan kaçarak Burundi'ye sığınan çaresiz mültecilerin sayısı artmakta, kaynaklar tükenirken yoğunlaşan krizle başa çıkmaya çalışan yardım kuruluşları üstünde muazzam bir baskı oluşmaktadır. UNHCR verilerinin gösterdiği üzere Ocak 2025'ten bu yana, 71,000'den fazla kişi Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin doğusunda devam eden şiddetten kaçarak Burundi'ye geçmiştir. Söz konusu tarihten bu yana 12,300'den fazlası Musenyi mülteci alanına geçerken diğerleri sınır bölgelerindeki ev sahibi topluluklarla yaşamaktadır.

Demokratik Kongo Cumhuriyeti sınırına beş saat uzaklıkları Musenyi'de yaşam koşulları sürdürülemez hale gelmektedir. Alanın 3,000 kişi için tasarlanmasına rağmen mevcut olarak 16,000 kişiyi barındırması da gerginlikleri artırmaktadır. UNHCR Acil Durum Direktörü Ayaki Ito, "Gıda tayınları halihazırda olması gerekenin yarısına düşürüldü," açıklamasında bulunarak ek fon sağlanmaması halinde söz konusu tayınlara dahi Haziran sonu itibarıyla biteceği uyarısında bulunmuştur.

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF), *Demokratik Kongo Cumhuriyeti: Masisi'de MSF hemşiresi öldürüldü*, 24 Nisan 2025:**

<https://www.doctorswithoutborders.org/latest/dr-congo-msf-nurse-killed-masisi>

18 Nisan 2025 akşamında, uluslararası sağlık kuruluşu Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF) ile çalışan bir hemşire, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin doğusundaki Kuzey Kivu bölgesinde bulunan evinde, askeri üniforma giyen silahlı bir adam tarafından vurularak öldürülmüştür.

Hemşire, Masisi Genel Sevk Hastanesi personelidir. Son iki ay içerisinde Masisi kasabasında öldürülen ikinci, bu yıl Kuzey Kivu’da vurularak öldürülen üçüncü MSF personeli olmuştur. Öldürülen MSF personelinin tamamı, ya iş başında oldukları sırada ya da sivilleri hedef alan genel şiddet olayları sonucu hayatlarını kaybetmiştir. 18 Nisan 2025 akşamının erken saatlerinde, askeri üniforma giyen ve saldırı tüfeği taşıyan iki silahlı adam Masisi kasabasında saldırdığı sivilleri soymuş, sonrasında ev sakinlerini de soymak üzere MSF hemşiresinin evine zorla girmiştir. Olay sırasında saldırganlar ateş açmış, MSF hemşiresini iki el göğsünden vurarak öldürmüştür.

Medya

- **British Broadcasting Company (BBC), Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve M23 isyancıları, Katar görüşmelerinde ateşkes hususunda mutabakata vardı, 24 Nisan 2025:**

<https://www.bbc.com/news/articles/c3evwqxp34o>

Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Ruanda destekli 23 Mart Hareketi (M23) isyancıları, Katar’ın arabuluculuk ettiği görüşmelerin “sonuca” varana kadar ülkenin doğusundaki çatışmaları durdurma konusunda anlaşmıştır. Bu, isyancıların ülkenin doğu kesimindeki saldırılarını attırmasından bu yana ilk ateşkestir. Yetkililer, bu saldırılarda Ocak ayından bu yana 7,000 kişinin öldürüldüğünü aktarmaktadır.

İki taraf da 24 Nisan 2025 tarihinde, “dürüst ve verimli” olarak nitelendirdikleri ve bir haftadan uzun süren görüşmelerin ardından barışa yönelik çaba göstereceklerini belirttikleri ortak bir açıklamada bulunmuştur. Geçtiğimiz ay, Kongo Devlet Başkanı Félix Tshisekedi ve Ruandalı mevkidaşı Paul Kagame de Doha’da gerçekleşen sürpriz bir toplantı sırasında “koşulsuz” ateşkes taahhütlerini yinelemişlerdir.

Irak

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Irak'ta Barışı Sağlama Merkezi (EPIC), Irak Güvenlik ve İnsani İzleme (ISHM): 17 – 24 Nisan 2025, 24 Nisan 2025:**

<https://enablingpeace.org/ishm491/>

18 Nisan 2025 tarihinde, Ninova vilayetindeki güvenlik kaynakları, Musul'un batısındaki Muhalabiyah ilçesinde topraklarını işleyen bir çiftçinin, bir patlayıcı savaş kalıntısının infilak etmesi sonucu ağır yaralandığını belirtmiştir. Güneyde, Meysan vilayetinin Mijar al-Kabir ilçesinde 19 Nisan 2025 tarihinde yaşanan olayda, bir başka patlayıcı savaş kalıntısı oyun oynayan bir grup çocuğun yanına patlamıştır. Yerel güvenlik kaynaklarının belirttiği üzere patlamada bir çocuk yaralanırken ikisi ağır yaralı vaziyette hastaneye kaldırılan yedi çocuk da yaralanmıştır.

23 Nisan 2025 tarihinde, Enbar vilayeti güvenlik kaynakları, Halk Seferberlik Güçleri (PMF) savaşçıların, Amiriyat al-Fallujah'ın güneybatısındaki al-Rahhaliyah çölünde kimliği belirsiz bir insansız hava aracını vurarak düşürdüklerini bildirmiştir. Düşürülen insansız hava aracının alev almasının ardından patlaması sonucu beş PMF savaşçısının yaralandığı aktarılmıştır. Bu, cihazın patlayıcı taşıdığını düşündürmektedir. Olay yerinden paylaşılan görüntülerde, PMF savaşçıların neredeyse tamamen hasarsız hava aracı yanında poz verdiklerinin görülmesi de insansız hava aracının düşüşü sırasında ya da hemen ardından alev almadığına işaret etmektedir. Güvenlik kaynakları, düşüşten teknik aksaklıkları sorumlu tutmuştur. İran yapımı Sayad tipi insansız hava araçlarını andıran insansız hava aracının sorumluluğunu kimse üstlenmemiştir. Aynı gün yaşanan ayrı bir olayda, Irak hava kuvvetleri kontrolündeki Çin yapımı CH-4 tipi insansız hava aracı, Selahaddin vilayetinin Yathrib ilçesi yakınında düşmüştür.

Medya

- **Rudaw, 90'dan fazla Yezidi aile Sincar'a geri döndü, 21 Nisan 2025:**

<https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/210420254>

Irak Göç Bakanlığının 21 Nisan 2025 tarihinde duyurduğu üzere 90'dan fazla Yezidi aile, Irak'ın kuzeyindeki anavatanları Sincar'a geri dönmüştür. Irak Göç ve Yerinden Edilme Bakanlığı Sözcüsü Ali Jahangir, Rudaw'a 92 ailenin 20 Nisan 2025 Pazar günü, Kürt Bölgesi'nin Duhok vilayetinde bulunan Chamisko kampından Sincar'a geri döndüğünü söylemiştir.

Haziran 2014'te, Irak-Şam İslam Devleti (İŞİD), Irak'ın kuzeyinde ve batısında büyük toprak parçalarının kontrolünü ele geçirmiştir. Bir aydan kısa bir süre sonra, Ağustos ayında örgüt, Irak'ın kuzeyindeki Sincar'da yaşayan Yezidi topluluğuna karşı geniş çaplı bir saldırı başlatmıştır. Ağustos 2014 saldırısında İŞİD, 9,900 civarında Yezidiyi öldürmüş ve kaçırmıştır. Yezidilerin sistematik hedef alınışını soykırım olarak tanıyan Birleşmiş Milletler, sayıları 200,000'e varan Yezidinin Sincar'dan yerinden edildiğini ve çoğunun Duhok'taki kamplara yerleştiğini bildirmiştir.

- **Rudaw, Irak'ta, son 17 yılda 1,700'den fazla Kürdün naaşları bulundu: Yetkili, 21 Nisan 2025:**

<https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/210420252>

Devlete ait Şehitler Vakfı'ndan bir yetkilinin 21 Nisan 2025 tarihinde Rudaw'a aktardığı üzere Irak makamları, son 17 yılda 1,700'ün Kürdün naaşlarının bulunduğu 31 toplu mezarı ortaya çıkarmış ve olası akrabalarından 2,007 kan örneği almıştır.

Söz konusu toplu mezarların çoğu, Iraklı devrik diktatör Saddam Hüseyin liderliğindeki Baas rejiminin 1980'li yılların sonlarında yürüttüğü, sekiz aşamalı acımasız bir askeri operasyon olan El-Enfal Operasyonu'yla ilişkilidir. Kürt Bölgesi'nde yürütülen operasyonda 182,000'den fazla Kürt hayatını kaybetmiştir.

İran

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Avrupa Birliği Resmi Gazetesi, Pakhshan Azizi ve Wrisha Moradi vakaları başta olmak üzere İran'da insan haklarına yönelik sistematik baskı ve AB vatandaşlarının rehin alınması, 23 Nisan 2025:**

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202502145

Avrupa Parlamentosu, yalnızca 2024 yılında 900'ü aşkın kişinin idam edilmesiyle infazlarda keskin bir artış yaşanan İran'daki insan hakları durumunun önemli ölçüde kötüleştiğini vurgulamaktadır. İdam edilenlerin çoğu kadın, siyasi muhalif ve Jina Mahsa Amini'nin öldürülmesiyle tetiklenen protestolarla bağlantılı kişilerdir. Irak Kürt bölgesinde Irak-Şam İslam Devleti'ne (İŞİD) karşı savaşan Kürt aktivistler sosyal hizmet uzmanı Pakhshan Azizi ve kadın hakları savunucusu Verisheh (Wrisha) Moradi, "devlete karşı silahlı ayaklanma" suçundan idama mahkum edilmiştir. Adil yargılanma hakları reddedilmiş ve hücre hapsinde işkenceye maruz bırakılmışlardır. Ocak 2025'te, İran Yüksek Mahkemesi, Pakhshan Azizi ve diğer mahkumların idam cezasını onamıştır. İran'ın genel rehin diplomasisi stratejisinin bir parçası olarak düzinelerce masum AB vatandaşı keyfi olarak gözaltına alınmış, adil yargı haklarından mahrum bırakılmıştır.

Bu nedenle, Avrupa Parlamentosu, İran rejiminin insan haklarına yönelik özellikle kadın aktivistleri hedef alan kontrolsüz baskı eylemlerini kınamaktadır. Pakhshan Azizi ve Wrisha Moradi'nin idam cezalarını şiddetle kınamaktadır. Parlamento, İran'ın Pakhshan Azizi, Wrisha Moradi ve idam cezasına çarptırılmış en az 56 siyasi mahkum dahil olmak üzere haksız yere hapse atılmış tüm insan hakları savunucularını ve siyasi mahkumları serbest bırakmasını talep etmektedir.

Medya

- **IranWire, İran Devlet Televizyonu, Tepki Çeken Programın Ardından Yöneticileri Kovdu, 24 Nisan 2025:**

<https://iranwire.com/en/news/140609-iran-state-tv-fires-managers-after-offensive-program/>

İslam Cumhuriyeti devlet televizyonu, Sünni Müslümanlara hakaret eden bir programın yayınlanmasının ardından iki yöneticisini kovmuştur. Yayın makamı, 23 Nisan 2025 Çarşamba günü, Channel One yapımcısı ve yayın müdürünün, "affedilemez ve şüphe çekici bir hata" nedeniyle kovulduğunu açıklamıştır. Yayınla ilişkili sekiz kanal personelinin de yargıya sevk edildiği belirtilmiştir.

Çarşamba günü yayınlanan programın konuklarından birinin, Sünni Müslümanlar tarafından kutsal sayılan ilk halife Ebu Bekir'e hakaret eden bir şiir okuması tepkilere yol açmıştır. İran'da Sünnilerin çoğunlukta olduğu bölgelere ilişkin haberler yapan Haalvash web sitesi, Sünni inancına yönelik bu tür hakaretlere, İslam Cumhuriyeti yayın kanalında sürekli olarak yer verildiğini belirtmiştir. Web sitesi ayrıca, "kanalın idari yapısının, herhangi bir içeriğin Yüce Lider'in gözetimi ve onayı olmadan yayınlanmasının önüne geçtiğini" de eklemiştir.

- **Sky News, İran'da, kamusal alanda başörtüsü takmamaya karar veren kadın sayısı artıyor, 23 Nisan 2025:**

<https://news.sky.com/story/women-in-iran-increasingly-deciding-not-to-wear-headscarves-in-public-13354450>

Tahran'ı ziyaret eden kıdemli bir gazeteci, İran'da kamusal alanlarda başörtüsü takmamaya karar veren kadınların sayısının arttığını belirtmiştir.

Bir Sky News podcast yayınında konuşan NBC News dış basın baş muhabiri Richard Engel, kadınların sorunlarının “en hassas sorunlardan biri olmanın yanı sıra rejimin kültürel ve siyasi kalbinde yatan sorunlardan biri” olduğunu belirtmiştir. Engel, restoranlarda, kafelerde ve otellerde kanun uyarında İslami giyim kurallarına uymaları gerektiğini belirten tabelalar olmasına rağmen kadınların, bu uyarıları “bariz bir şekilde” görmezden geldiğini ifade etmiştir. “Sokakta yürürken, sadece gözlemlerimden yola çıkarak kadınların belki %30-40’ının artık başörtüsü takmadığını göreceğinizi söyleyebilirim,” ifadesini aktarmıştır. Bunun yerine kadınlar, “bir sorunla karşılaşmaları” ihtimaline karşı boyunlarına eşarp dolayarak gerekirse “saçlarını hızlıca örtmektedir.”

- **İnsan Hakları Aktivistleri Haber Ajansı (HRANA), Hossein Ramezanpour, İki Yıl Hapis Cezasına Çarptırıldı, 22 Nisan 2025:**

<https://www.en-hrana.org/hossein-ramazanpour-sentenced-to-two-years-in-prison/>

İran Öğretmenler Sendikası Koordinasyon Konseyi’ne göre Ramezanpour, Bucnurd İkinci Ceza Mahkemesi 105. Dairesi tarafından, “kamuoyunda bozulmaya yol açma amacıyla yalan haber yayma” suçundan iki yıl hapis cezasına çarptırılmıştır.

Ramezanpour, bir sendika aktivisti ve Kuzey Horasan Öğretmenler Sendikası yönetim kurulu üyesidir. Güvenlik ile ilgili husumetlere dahil olduğu bir geçmişi bulunan Ramezanpour’un, elektronik kelepçe ile cezaevi dışında çekmekte olduğu önceki cezası, Ekim 2024’te açık cezaevi cezasına çevrilmiştir.

- **Rudaw, İran, Kürt siyasi mahkumu idam etti, 22 Nisan 2025:**

<https://www.rudaw.net/english/middleeast/iran/22042025>

Kürt mahkum Hamid Hoseinnezhad Heideranlou’nun İran makamları tarafından yasaklı bir Kürt siyasi partisine üyelikle ve sekiz sınır muhafızının öldürülmesine dahil olmayla suçlanmasının ardından masum olduğunu gösteren görüntüler bulunmasına rağmen çarptırıldığı idam cezası infaz edilmiştir. Yarı resmi Fars Haber Ajansı, 21 Nisan 2025 günü “Yasal sürecin ardından Heideranlou, suikast ve cinayete karışmaktan idama mahkum edilmiş, şehit sınır muhafızlarının ailelerinin talepleri doğrultusunda cezalandırılmıştır,” ifadelerini aktarırken Heideranlou’nun ailesinin bilgilendirildiğini de eklemiştir.

Oslo merkezli Hengaw İnsan Hakları Örgütü’nün aktardığı üzere Çaldıran’ın Segrik köyünde yaşayan 40 yaşındaki Heideranlou, Kürdistan İşçi Partisi’ne (PKK) üye olduğu iddiasıyla bağlantılı olarak “baghi” (Farsça “silahlı ayaklanma”) suçundan hüküm giymiştir.

Araştırma Kurumları

- **Cogent Social Sciences, Volume 11(1) - (2025) - Masaki Nagata, İran’da toplumsal dışlama ve başörtüsü, 23 Nisan 2025:**

<https://doi.org/10.1080/23311886.2025.2494068>

Masaki Nagata’nın Cogent Social Sciences tarafından yayınlanan makalesi, İranlı din adamlarının İslami normları toplumda yerleşik hale getirmedeki başarısızlığını ele almakta ve teokratik yönetimin, doğası gereği despotluk üzerine kurulu olduğunu ve kendisi de bir despot olan Şah’ın yerine despotlardan oluşan bir grubun geldiğini ileri sürmektedir. Makale ayrıca, çağdaş İran toplumunun özgür olmaktan çok uzak olduğunu ve yetkililerin, sözde Batı etkisini önlemek amacıyla başörtüsü yasalarını uyguladığını, böylece İslami düzeni tehlikeye atabilecek tehditleri engellemeye çalıştıklarını, bunun ise sivil kargaşaya, toplumsal düzensizliğe ve özgürlüklerin kısıtlanmasına yol açtığını savunmaktadır.

Orta Afrika Cumhuriyeti

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC), Orta Afrika Cumhuriyeti'nde kadınların, anne sağlığı hizmetlerine erişimde karşılaştıkları zorluklar, 24 Nisan 2025:**

<https://www.icrc.org/en/article/central-african-republic-women-maternal-healthcare-access-challenge>

Orta Afrika Cumhuriyeti'nde kadınlar, ihtiyaç duydukları anne sağlığı hizmetlerine erişimde büyük engellerle karşılaşmaktadır. İstikrarsızlık ve şiddetle çalkalanan ülkede sağlık hizmetleri de genellikle olumsuz etkilenmektedir. Fon eksikliği ve nitelikli sağlık çalışanı bulunmaması nedeniyle sağlık hizmetleri sistemi kırılgandır ve binlerce kişinin sağlık hizmetlerine erişimi bulunmamaktadır. Orta Afrika Cumhuriyeti'nde düzgün sağlık hizmetlerine erişimden yoksunluk, özellikle de sağlık sorunları nedeniyle ölme oranları dünya çapında en yüksekler arasında yer alan kadınlar ve yenidoğanlar için endişe vericidir. Hamilelik ya da doğumla bağlantılı ölüm riski, Orta Afrika Cumhuriyeti'ndeki bir kadın için Fransa'daki bir kadının 104 katı fazladır ve yenidoğanların %2.8'i, doğdukları ay hayatlarını kaybetmektedir. Bu istatistikler göz önünde bulundurulduğunda, barış sürecinde hassas bir vaziyetteki Orta Afrika Cumhuriyeti'ndeki mevcut insani kriz içerisinde en önemli hususlardan biri haline gelmektedir.

Bu krize birden fazla faktör katkıda bulunmaktadır. Özellikle de merkeze uzak bölgelerde olmak üzere ulaşım imkanlarının yetersizliği, kadınların doğum yapmak ya da doğum öncesi kontroller için sağlık merkezlerine ulaşmasının önüne geçmektedir. Yollar genellikle geçilemez vaziyettedir ve ulaşımın mevcut olduğu anlarda ise ücretler, çoğu kadının maddi imkanlarını aşmaktadır.

Medya

- **News 24, Orta Afrika Cumhuriyeti, iki isyancı grupta barış anlaşmaları imzaladı, 25 Nisan 2025:**

<https://www.news24.com/world/africa/central-african-republic-agrees-peace-deals-with-two-rebel-groups-20250425>

Yetkililerin 25 Nisan 2025 tarihinde belirttiği üzere Orta Afrika Cumhuriyeti hükümeti, ülkenin en güçlü isyan hareketi içerisindeki beş gruptan ikisiyle anlaşmalar imzalamıştır. Anlaşmalar, 19 Nisan 2025 tarihinde, arabuluculuk görevini üstlenen Çad'da imzalanmıştır. Anlaşmaların şartları veya zaman çerçevesi hakkında herhangi bir ayrıntı yayınlanmamıştır.

Hükümet ana şehirleri kontrol altına almış ve şiddet, son yıllarda azalma göstermiştir. Ancak merkeze uzak bölgelerde, Wagner paralı askerleri tarafından desteklenen isyancıları ve Ruanda birlikleri arasında zaman zaman çatışmalar yaşanmaktadır. Söz konusu iki grup, ikinci defa seçilmesinin ardından Devlet Başkanı Faustin Archange Touadera'yı devirme amacıyla Aralık 2020'de kurulan Değişim için Vatanseverler Koalisyonu'nun (CPC) parçasıdır.

Somali

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Uluslararası Organize Suçlarla Mücadele Uluslararası Girişimi (GI-TOC), *Kuşatma altında ticaret: Eş-Şebab'ın, Mogadişu ekonomisi üzerindeki hakimiyetini kırmak*, 25 Nisan 2025:**

<https://globalinitiative.net/analysis/disrupting-al-shabaabs-hold-on-mogadishus-economy/>

Raporda, Cumhurbaşkanı Hasan Şeyh Mahmud'un 2022 yılında göreve geri dönmelerinin ardından hükümetin Eş-Şebab'a karşı askeri, ideolojik ve finansal stratejiler kullanarak yeniden bir operasyon başlatış süreci ayrıntılı bir şekilde anlatılmaktadır. İlk etapta edinilen başarılar arasında banka hesaplarının dondurulması ve para kanallarının kapatılması yer almıştır. Ancak 2023 yılının ortası itibarıyla bu çabalar durma noktasına gelmiş ve yeni tehditlerle karşı karşıya kalan iş yeri sahipleri, Eş-Şebab'a bir kez daha ödeme yapmaya başlamıştır. Bulgular, Eş-Şebab'ın istihbarat ağının kilit ekonomik sektörlerle sızdığını, noterlerin, liman görevlilerinin ve emlak aracılarının tahsilatları sağlamak için işlem verilerini temin ettiğini ortaya koymaktadır. Grup, bazı durumlarda zor kullanarak, Mogadişu'da iş yerlerine ve emlak sektörüne de yatırım yapmıştır. Grubun nüfuzu, hükümetin güvenlik kameralarını zorunlu kılmasını takip eden şiddetli saldırılardan da görüldüğü üzere vergilendirmenin ötesine geçmektedir. Rapor, kara para aklamayla ve terörün finanse edilmesiyle mücadele girişimlerinin uygulanmasına ciddi eksiklikler olduğunu vurgulamakta, Somali'nin 2024 yılında ilk ülke içi yaptırımlar listesini uygulamaya koymasına rağmen listeye yeterince riayet edilmemesi ve kurumsal kapasite yetersizliğinin, listenin etkinliğini baltaladığını belirtmektedir.

Medya

- **Al Jazeera, *Eş-Şebab, stratejik önem taşıyan askeri üs için Somali ordusuyla savaşıyor*, 24 Nisan 2025:**

<https://www.aljazeera.com/news/2025/4/24/al-shabab-battles-somalias-army-for-strategic-military-base>

Hükümet ve ordu yetkililerinin belirttiği üzere Eş-Şebab savaşçıları, Somali'nin güneyinde stratejik önem taşıyan bir ordu üssünün kontrolünü ele geçirmek için Somali ordusu birlikleri ve müttefiki güçlerle çatışmıştır. Orta Şabel'in Wargaadhi kasabasında bulunan ve askerlere, özel hareket birliklerine ve klan savaşçılarına ev sahipliği yapan üssün ele geçirilmesi, bölgede yakın zamanda edildiği kazanımları artırmayı amaçlayan El-Kaide ile bağlantılı örgütün 200 km (124 mil) güneybatıdaki başkent Mogadişu'yla Galmudug eyaleti arasındaki önemli bir yolun kullanımını kesmesini sağlayacaktır. Enformasyon Bakanlığı, yaptığı bir açıklamada in, 24 Nisan 2025 Perşembe sabahı üsse yönelik saldırı girişiminde hükümet kuvvetlerin 40'tan fazla kişiyi öldürdüğünü belirtmiştir. Ancak, ordu mensubu Hussein Ali, Reuters haber ajansına silahlı örgütün, "çetin bir çatışmanın" ardından Wargaadhi'yi ele geçirdiğini söylemiştir.

- **British Broadcasting Corporation (BBC), *İntikam cinayetlerine karşı uyarıda bulunan filmin oyuncusu, aile içi anlaşmazlıkta vurularak öldürüldü*, 19 Nisan 2025:**

<https://www.bbc.com/news/articles/cy9vn3e3wjzo>

"Klan İntikamı" anlamında gelen "Aano Qabiil" isimli bir filmde oynayan Guudey Mohamed Geed adlı oyuncu, filmin hikayesine benzer şekilde bir klan intikam saldırısında hayatını kaybetmiştir. Somali sinemasının tecrübeli isimlerinden Geedi, bir çay dükkanı sahibinin, rakip bir klandan silahlı adamlar tarafından öldürülmesini engellemeye çalışan bir karakteri oynamıştı. Geedi, Kasım 2024'te, klan

düşmanlıklarının yaygın olduğu kırsal bir bölgede bulunan evi önünde vurularak öldürülmüştür. İki Abgal alt klanı arasında uzun süredir devam eden bir anlaşmazlığın parçası olarak işlenen cinayetin hala soruşturulmamış olması, klanlarla ilişkili cinayetlerin özel meseleler olarak görülmesinin ne kadar yaygın olduğunu göstermektedir.

Filmin senaristi ve yönetmeni Abdisiyaad Abdullhai Mohamed, filmin mesajının aktarılmasında Geedi'nin rolünün büyük olduğunu vurgulamıştır. Bu tür şiddet olaylarından etkilenen bir topluluk içerisinde büyüyen Mohamed, filmiyle şiddet döngüsünü kırmayı ve barışı teşvik etmeyi amaçlamıştır. Geedi'nin ölümündeki trajik ironi, klan şiddetinin ele alınması ve Somali toplumunda uzlaşmanın sağlanması yönündeki acil ihtiyacı gözler önüne sermektedir.

Araştırma Kurumları

- **Cadernos de Dereito Actual - Cilt: 27 (2025) – Mumtaz Ali – (s. 58-68), *Silahlı Çatışmalarda Çocuk Askerlerin Kullanımı: Somali’de Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (UNCRC) İhlalleri*, 25 April 2025:**

<https://www.cadernosdedereitoactual.es/index.php/cadernos/article/view/1323/613>

Çocuk askerlerin silahlı ayaklanmacı gruplar tarafından silah altına alınması, Somali’de pek çok faktörün tetiklediği ciddi bir uluslararası insan hakları sorunudur. Hizb-ul İslam ve Eş-Şebab gibi ayaklanmacı gruplar, çocukları intihar saldırıları ve diğer terör eylemleri için kullanarak Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni aktif olarak ihlal etmektedir.

Niteliksel vaka çalışması yaklaşımıyla bulgular, Eş-Şebab’ın propaganda ve beyin yıkama ile çocukları silah altına aldığını, uluslararası çocuk hakları sözleşmelerini ve Somali’nin çocuk hakları kanunlarını ihlal ettiğini ortaya koymaktadır. Yerel, siyasi, içsel, dini etkiler ile hukuki uygulama ve yasal hesap verebilirlik eksikliği gibi çeşitli faktörler, çocukları silahlı gruplara katılmaya itmaktadır. Araştırma, çocukların silahlı gruplar tarafından silah altına alınmasını engellemek için Somali’nin siyasi ve yargı sistemlerinde yapısal reformlar gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtirken gelecekte bu tür suçların işlenmesinden caydırmak için ciddi cezalar uygulanmasını önermektedir.

Sudan

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), Sudan: Türk, Kuzey Darfur'da artan sivil ölümleri ve yaygın cinsel şiddet karşısında derin endişe duyuyor, 25 Nisan 2025:**

<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2025/04/sudan-turk-gravely-concerned-rising-civilian-deaths-and-widespread-sexual>

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri Volker Türk, Sudan Kuzey Darfur bölgesinin El Faşir kentinde ve çevresinde kötüleşen insan hakları durumuna ilişkin derin endişelerini dile getirmiştir. Sivil kayıpları, insani personele yönelik saldırılar ve cinsel şiddet vakaları, Hızlı Destek Güçleri'nin (RSF) şehre ve yakınındaki ülke içinde yerinden edilmiş kişi kamplarına yönelik saldırılarını yoğunlaştırmasıyla birlikte artışa geçmiştir.

20 – 24 Nisan 2025 tarihleri arasında, El Faşir kentinin Um Kedada ilçesinde ve Abu Shouk kampında en az 129 sivil öldürülmüştür. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, 10 Nisan'dan bu yana Kuzey Darfur'da en az 481 sivilin öldüğünü doğrulamış olsa da bu sayı muhtemelen çok daha yüksektir. Bu sayıya, 11-13 Nisan 2025 tarihleri arasında Zamzam kampında bulunan dokuz sağlık personeliyle birlikte en az 210 sivil dahildir. Ek olarak, düzinelerce kişinin RSF gözetli tesislerinde ya da şiddetten kaçma amacıyla sert koşullar altında günlerce yürürken gıda, su ve sağlık hizmetlerine erişimsizlik sonucu hayatını kaybettiği bildirilmiştir.

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (IFJ), Sudan: Paramiliter grup, iki aydan kısa sürede beş medya çalışanını öldürdü, 22 Nisan 2025:**

<https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/category/africa/article/sudan-five-media-workers-killed-in-less-than-two-months-by-paramilitary-group>

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (IFJ) Öldürülenler Listesi'ne göre 2024 yılında gazeteciler için en tehlikeli Afrika ülkesi Sudan olmuştur. Gazeteci Ahmed Mohamed Saleh Sayyidna'nın 13 Nisan 2025 günü ölümünden önce Mart 2025'te de dört medya çalışanının öldürülmesiyle bu vahim eğilim, 2025 yılında da benzer kalıpları takip etmektedir.

Hızlı Destek Güçleri (RSF) paramiliter grubu, 1 Mart 2025 tarihinde, Hartum'daki başkanlık sarayında yaşanan olayları haber yapan üç Sudan Ulusal Televizyonu gazetecisini ve şoförlerini öldürmüştür. Sudan Ulusal Televizyonu program yapımcısı Farouk Ahmed Mohamed Al-Zaher, program yönetmeni Ibrahim Mohamed Mugawi, kameraman Magdy Abdel Rahman Fakhr El-Din ve şoför Waji Jaafar Mohammed Onwar, bir insansız hava aracı saldırısıyla öldürülmüştür.

Medya

- **Middle East Monitor, Sudan ordusu, Kuzey Darfur kentinde 60 RSF savaşçısının öldürüldüğünü söylüyor, 24 Nisan 2025:**

<https://www.middleeastmonitor.com/20250424-60-rsf-fighters-killed-in-north-darfur-city-sudans-army-says/>

Sudan ordusu, birliklerinin, Kuzey Darfur'un başkenti El Faşir'de 60 Hızlı Destek Güçleri (RSF) militanını öldürdüğünü açıklamıştır. Ordunun açıklaması birliklerinin ve müttefiki grupların şehrin batısında şiddetli bir RSF saldırısını geri püskürttüğünü, 60 militanın öldürüldüğünü ve 52'sinin yaralandığını

aktarmıştır. Ek olarak, şehri hedef alan RSF bombardımanında beş sivil hayatını kaybederken aralarında kadınların da bulunduğu 40 sivil de yaralanmıştır. RSF, henüz bu açıklamaya ilişkin bir yorumda bulunmamıştır. El Faşir, Mayıs 2024'ten bu yana Sudan ordusu ve RSF arasında şiddetli çatışmalara tanıklık etmiştir. Bu ayın başında RSF'nin, ordu birlikleriyle çatışmaların ardından Zamzam kampının kontrolünü ele geçirmesi, en az 400 sivilin ölümüne ve neredeyse 400,000 kişinin yerinden edilmesine yol açmıştır.

- **Africa News, Sudan: RSF'nin Darfur kampına saldırısından binlerce kişi kaçarken daha da fazlası kampta mahsur kalmış durumda, 20 Nisan 2025:**

<https://www.africanews.com/2025/04/20/sudan-thousands-flee-more-remain-trapped-in-rsf-attack-on-darfur-camp/>

Zamzam kampına yönelik çocuklar ve yardım çalışanları dahil olmak üzere yüzlerce kişinin ölümüne yol açan paramiliter saldırıdan kaçan yerinden edilmiş binlerce kişinin Tawila'ya gelmeye devam ettiği Sudan'da insani kriz devam etmektedir. Hızlı Destek Güçleri'nin (RSF) saldırısı, binlerce kişiyi kampı terk ederek halihazırda kuşatma altında ve hayat kurtarıcı yardımdan yoksun topluluklara doğru hareket etmeye zorlamıştır. Pek çoğu, Sınır Tanımayan Doktorlar'ın (MSF) faaliyet gösterdiği Tawila kampına sığınmıştır.

MSF, kuşatmanın ve vahşet olaylarının sonlandırılması, kaçmak isteyenler ve gerekirse El Faşir'e hava yoluyla gıda ve ilaç ulaştırılması dahil olmak üzere insani yardım için serbest geçiş sağlanması yönünde acil çağrıda bulunmuştur. MSF, yoğunlaşan şiddet ve ablukalar nedeniyle Şubat 2025'te Zamzam kampındaki faaliyetlerini askıya almıştır. STK, Tawila'da çoğunluğu ciddi dehidrasyon yaşayan yaklaşık 1,600 hastanın acil durum hizmetlerine ihtiyaç duyduğunu bildirmiştir. Birleşmiş Milletler Göç Örgütü, RSF saldırılarının ilk iki gününde 60,000 ila 80,000 ailenin yerinden edildiğini, çoğunluğunun ordu kontrolü altında olmasına rağmen RSF tarafından kuşatılmış El Faşir'de kaldığını öngörmektedir.

Yasal Uyarı:

Mevcut derleme, seçili ülkelerin vatandaşlarına yönelik mülteci statüsü belirlemeye ilişkin hususlarda UNHCR Türkiye tarafından toplanan menşe ülke bilgilerini (MÜB) derlemektedir.

Derleme kamuya açık bilgilere, çalışmalara ve yorumlara dayanmaktadır. Derleme açıklayıcı nitelikte olmakla birlikte ne kamuya açık alanda mevcut olan bilgilerin tamamını kapsamakta ne de insan hakları koşullarına ilişkin genel bir rapor olması amaçlanmaktadır. Rapor, herhangi bir bireysel mülteci talebinin esasları konusunda nihai değildir. Tüm kaynaklar alıntılanmış ve tamamıyla referans verilmiştir. Kullanıcılar alıntı yapılan belgelerin tam metnine bakmalı ve bireysel başvurulardan kaynaklanan belirli araştırma konularına atıfta bulunarak kaynak materyalin güvenilirliğini, ilgililiğini ve güncelliğini değerlendirmelidir.